

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	6 Chwefror 2025
TEITL YR ADRODDIAD:	Canfyddiadau a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer holl Gynghorau Cymru
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Hysbysu'r Pwyllgor am ganfyddiadau Cymru gyfan a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ei gwefan ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Mehefin 2024 a 31 Rhagfyr 2024.
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol mwycs@ynysmon.llyw.cymru
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.llyw.cymru

1. CYFLWYNIAD

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r wybodaeth a gyhoeddwyd o dan y pennawd "Ein Canfyddiadau" ar wefan [Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru \(OGCC\)](#) ar gyfer y misoedd Mehefin 2024 i Ragfyr 2024 mewn perthynas â materion Cod Ymddygiad yn unig (**ATODIAD 1**).

2. NEWYDDLLEN CHWARTEROL

Yn ogystal â'r wybodaeth ar y wefan, mae'r Ombwdsmon yn cyhoeddi newyddlenni chwarterol. Mae pumed newyddlen chwarterol Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru [Ebrill – Hydref 2024] (dyddiedig Tachwedd 2024) i'w gweld [yma](#).

3. CEFNDIR

Mae OGCC yn arfer pwerau "sifft gyntaf" o dan Adran 69 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n ei gwneud yn ofynnol i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ystyried cwynion y gallai aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru fod wedi torri eu cod ymddygiad. Mae awdurdodaeth OGCC yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn, mae OGCC yn gweithredu ei brawf trothwy i benderfynu a ddylid ymchwilio i'r gwyn ai peidio. O dan y prawf trothwy rhaid i OGCC fod yn fodlon:

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r cod ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol iddo fod er budd y cyhoedd i ymchwiliad gael ei agor.

Pan agorir ymchwiliad, gall OGCC ddod i un o bedwar canfyddiad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

- (1) Nad oes unrhyw dystiolaeth bod cod ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;
- (2) Nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;
- (3) Cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod i'w ystyried gan y pwyllgor safonau; neu
- (4) Cyfeirio'r mater at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad gan driwlynlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (3) neu (4) uchod yn berthnasol, bydd OGCC yn cyflwyno ei hadroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu i Banel Dyfarnu Cymru (PDC), a lle'r pwyllgor, neu driwlynlys achos ar ran PDC, yw cynnal gwrandawriad i ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol ynghylch a gafodd y cod ymddygiad ei dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb.

Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i wahardd cynghorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Nid oes gan bwyllgorau safonau bwerau anghymhwys, a lle canfyddir bod y cod ymddygiad wedi cael ei dorri, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad o hyfforddiant/ymrwymiad/cyfyngu ayb.

Mae gan driwlynlys achos awdurdod i wahardd am hyd at 12 mis ac anghymhwys am hyd at 5 mlynedd.

4. ARGYMHELLIAD

Bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddiad arnynt yn **ATODIAD 1**.

ATODIAD:

1.	Crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd o dan y pennawd "Ein Canfyddiadau" ar wefan <u>Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)</u> ar gyfer y misoedd rhwng Mehefin 2024 a Rhagfyr 2024, mewn perthynas â materion Cod Ymddygiad yn unig.
----	---

ATODIAD 1

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
13/06/2024	Cyngor Tref y Waun	202107304	<u>Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Tref y Waun – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Bwyllgor Safonau	Cyfeiriwyd yr adroddiad ar yr ymchwiliad at Swyddog Monitro Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i'w ystyried gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.
17/06/2024	Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr	202201997	<u>Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch: Cyngor Tref Pen-y-bont ar Ogwr – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Cyfeiriwyd at Banel Dyfarnu Cymru	Cyfeiriwyd yr adroddiad ar yr ymchwiliad i Banel Dyfarnu Cymru.

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
04/09/2024	Cyngor Cymuned Llanedi	202204452	<u>Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch: Cyngor Cymuned Llanedi – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim angen gweithredu	<p>Canfu'r Ombwdsmon fod ymddygiad yr Aelod yn awgrymu torri'r Cod. Roedd y dystiolaeth hefyd yn awgrymu bod yr Aelod wedi rhoi argraff wael o'r Cyngor yn ystod y digwyddiad hwn.</p> <p>Derbyniodd yr Aelod fod ei weithredoedd yn annoeth ac mae wedi ystyried sut mae ei iaith yn effeithio ar eraill. Ar ôl pwysu a mesur, o ystyried y myfyrion ar ran yr Aelod, penderfyniad yr Ombwdsmon oedd nad oedd angen cymryd unrhyw gamau yng nghyswllt y materion yr ymchwiliwyd iddynt.</p>
26/09/2024	Cyngor Tref Porthcawl/Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr	202307279/ 202307319	<u>Datgan a chofrestru buddiannau : Cyngor Tref Porthcawl / Cyngor</u>	Datgan a chofrestru diddordebau	Dim angen gweithredu	Cydnabu'r Aelod fod ganddo fuddiant personol ym mhob un o'r eitemau agenda a ystyriwyd fel rhan o'r ymchwiliad hwn. Roedd yr aelod hefyd i'w weld yn deall yr angen i ddatgan buddiant a

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
			<u>Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>			<p>gwnaeth hynny ar gyfer pob un ond 1 o'r eitemau. Mae'r Aelod yn derbyn y dylai fod wedi datgan buddiant ar gyfer yr eitem honno. Eglurodd y gallai materion personol hefyd fod wedi effeithio ar ei farn y tro hwnnw.</p> <p>O ystyried effaith gyfyngedig gweithredoedd yr Aelod ar y materion dan sylw, ei fod wedi myfyrio ar hyn ac nad oes unrhyw ffactorau gwaethybol amlwg, nid yw'r Ombwdsmon o'r farn bod cymryd unrhyw gamau pellach er budd y cyhoedd. Fodd bynnag, mae'r Ombwdsmon yn argymhell bod y Cyngor Sir a'r Cyngor Tref yn trefnu hyfforddiant i'r aelod ar y Cod, yn enwedig mewn perthynas â buddiannau personol a buddiant sy'n rhagfarnu, cyn gynted â phosibl.</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
26/09/2024	Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr/Cyngor Tref Porthcawl	202307277/ 202307318	<u>Datgan a chofrestru buddiannau : Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr/Cyngor Tref Porthcawl – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Datgelu a chofrestru buddiannau	Dim angen gweithredu	<p>Yn ystod yr ymchwiliad, cydnabu'r Aelod fod ganddi fuddiant personol ym mhob un o'r eitemau a ystyriwyd fel rhan o'r ymchwiliad hwn. Roedd hi hefyd i'w gweld yn deall yr angen i ddatgan buddiant personol a gwnaeth hynny ar gyfer pob un ond 1 o'r eitemau. Fodd bynnag, roedd yn ymddangos bod diffyg ymwybyddiaeth y gallai fod angen datgan buddiant sy'n rhagfarnu hefyd. Datganodd yr Aelod fwriad i geisio arweiniad pellach.</p> <p>O ystyried effaith gyfyngedig gweithredoedd yr Aelod ar y materion dan sylw, ei bod wedi myfyrio ar hyn ac nad oes unrhyw ffactorau gwaethgol amlwg, nid yw'r Ombwdsmon o'r farn bod cymryd unrhyw gamau pellach er budd y cyhoedd. Fodd bynnag, mae'r Ombwdsmon yn argymhell</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						bod y Cyngor Sir a'r Cyngor Tref yn trefnu hyfforddiant i'r aelod ar y Cod, yn enwedig mewn perthynas â buddiannau personol a buddiant sy'n rhagfarnu, cyn gynted â phosibl.
08/10/2024	Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful	202304595	<u>Datgelu a Chofrestru buddiannau : Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Datgelu a chofrestru buddiannau	Dim angen gweithredu	Derbyniodd yr Aelod, o edrych yn ôl, fod ganddi fuddiant yn y mater a'i bod wedi cymryd camau unioni i sicrhau ei bod yn deall gofynion y Cod ac yn cymhwyso buddiannau'n briodol yn y dyfodol. Mae hyn yn dangos ei hymrwymiad i gadw at ofynion y Cod a dylai atal digwyddiad tebyg yn y dyfodol. Nodwyd hefyd bod yr Aelod wedi cydweithredu'n llawn â'r ymchwiliad. Am y rhesymau hyn, roedd yr Ombwdsmon o'r farn nad oedd cyfeirio'r mater hwn at y Pwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru er budd y cyhoedd, gan

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						nad oedd sancsiwn yn debygol o gael ei roi. Canfyddiad yr Ombwdsmon felly oedd nad oedd angen cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt.
10/10/2024	Cyngor Sir y Fflint	202309367	<u>Uniondeb : Cyngor Sir y Fflint – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Uniondeb	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	Mae hyder y cyhoedd yn nidueddrwydd ac uniondeb penderfyniadau cyngor yn cael ei danseilio'n ddifrifol os oes unrhyw ymddangosiad o ddylanwad allanol. Yn unol â pharagraff 9(b) o'r Cod ar gyfer Aelodau Awdurdodau Lleol, bu'n rhaid "osgoi" derbyn y cynnig rhodd, o ystyried ei faint ariannol sylweddol a'r ymddangosiad o gymhellion personol i ymgeiswyr, oherwydd ei fod yn ymddangos fel pe bai'n gosod aelodau o dan rwymedigaeth amhriodol.

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						<p>Canfu'r Ombwdsmon nad oedd unrhyw rodd wedi'i roi na'i derbyn yn y pen draw, ac nad oedd unrhyw gamau wedi'u cymryd gan y Comisiwn Etholiadol na'r Heddlu. Nid oedd yr Ombwdsmon o'r farn bod y dystiolaeth yn dangos bod yr Aelod wedi annog derbyn y cynnig, ac ar ôl ystyried yn ofalus, ni chanfuom fod y dystiolaeth yn awgrymu bod yr Aelod wedi torri'r Cod o gwbl. Fodd bynnag, rhoddwyd cyngor i'r Aelod gan bwysleisio bod yn rhaid iddo fod yn ofalus iawn i osgoi unrhyw ymddangosiad o ddylanwad neu ragfarn ormodol o ystyried pa mor niweidiol y gall hyn fod i hyder y cyhoedd mewn democratiaeth leol. Dywedwyd hefyd wrth yr Aelod y dylai ymgymryd â hyfforddiant pellach ar y Cod.</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
15/10/2024	Cyngor Dinas Casnewydd	202305 968	<u>Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch : Cyngor Dinas Casnewydd – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Hyrwyddo cydraddoldeb a pharch	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	<p>Canfu'r Ombwdsmon, er bod yr Aelod wedi defnyddio ei deitl o "Gynghorydd" wrth gyflwyno'i gŵyn, y byddai statws yr Aelod fel cynghorydd wedi bod yn glir gan y byddai'n rhaid iddo ddogfennu pam ei fod yn dewis gwneud y gŵyn.</p> <p>Dywedodd y Cyflogwr na roddwyd unrhyw bwys ar rôl yr Aelod pan ymchwiliodd i'w gŵyn. O ystyried bod sylwedd ei gŵyn yn canolbwyntio ar sylwadau'r Achwynydd amdano, yng nghydestun ei rôl fel aelod etholedig, byddai wedi bod yn amlwg ei fod yn gynghorydd, hyd yn oed pe na bai'r teitl wedi'i ddefnyddio.</p> <p>Canfu'r Ombwdsmon nad oedd tystiolaeth o unrhyw fethiant i gydymffurfio â'r Cod o dan Adran 69(4)(a) o Ddeddf Llywodraeth</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						Leol 2000 mewn perthynas â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt.
16/10/2024	Cyngor Cymuned Llanusyllt a Chyngor Sir Benfro	202402416/ 202402419	<u>Uniondeb : Cyngor Cymuned Llanusyllt a Chyngor Sir Benfro – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Uniondeb	Rhoddwyd y gorau i'r achos	<p>Yn fuan ar ôl cychwyn yr ymchwiliad, hysbyswyd yr Ombwdsmon gan yr Achwynydd ei bod yn dymuno tynnu ei chwyn yn ôl. Wrth benderfynu a fyddai parhau gyda'r ymchwiliad er budd y cyhoedd, ystyriwyd nifer o ffactorau, yn benodol dymuniadau'r achwynydd, nad oedd yr unigolyn ei hun wedi cwyno ac nad oedd unrhyw bryderon wedi'u codi gan unrhyw aelod perthnasol o staff y Cyngor Sir neu'r cyhoedd ehangach.</p> <p>Ystyriwyd na fyddai ymchwilio ymhellach i'r mater yn gymesur nac er budd y cyhoedd a phenderfynwyd terfynu'r ymchwiliad.</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
22/10/2024	Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau	202206450	<u>Uniondeb : Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Uniondeb	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	<p>Canfu ymchwiliad yr Ombwdsmon fod tystiolaeth o fethiant yn y cyfathrebu a'r berthynas rhwng yr Achwynydd a'r Aelod. Roedd yn ymddangos na cheisiodd yr Aelod ddatrys y materion na gweithio gyda'r Achwynydd i alluogi trosglwyddiad esmwyth i lofnodwyr newydd ar gyfer cyfrif banc y Cyngor. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn y gallai'r mater fod wedi cael ei drin mewn modd mwy cynhyrchiol.</p> <p>Fodd bynnag, canfu'r Ombwdsmon, o dan Adran 69(4)(a) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, nad oedd tystiolaeth bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod.</p> <p>Er mwyn osgoi cynnydd tebyg o ran materion yn y dyfodol, awgrymodd yr Ombwdsmon y</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						gellid ceisio cyngor gan y Swyddogion Monitro ac y dylid mynd i'r afael â phryderon trwy'r sianelau a'r gweithdrefnau lleol priodol.
22/10/2024	Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau	202206449	<u>Uniondeb : Cyngor Cymuned Llandeilo Bertholau – Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru</u>	Uniondeb	Dim tystiolaeth o dorri'r cod	<p>Canfu ymchwiliad yr Ombwdsmon fod tystiolaeth o fethiant yn y cyfathrebu a'r berthynas rhwng yr Achwynydd a'r Aelod. Roedd yn ymddangos na cheisiodd yr Aelod ddatrys y materion na gweithio gyda'r Achwynydd i alluogi trosglwyddiad esmwyth i lofnodwyr newydd ar gyfer cyfrif banc y Cyngor. Roedd yr Ombwdsmon o'r farn y gallai'r mater fod wedi cael ei drin mewn modd mwy cynhyrchiol.</p> <p>Fodd bynnag, canfu'r Ombwdsmon, o dan Adran 69(4)(a) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, nad oedd tystiolaeth</p>

Dyddiad	Enw'r Cyngor	Cyfeirnod yr Achos	Dolenni i'r achos ar wefan OGCC	Math o Adroddiad - Pwnc	Math o Adroddiad - Canlyniad	Sylwadau / Pwyntiau i'w nodi:
						<p>bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio â'r Cod.</p> <p>Er mwyn osgoi cynnydd tebyg o ran materion yn y dyfodol, awgrymodd yr Ombwdsmon y gellid ceisio cyngor gan y Swyddogion Monitro ac y dylid mynd i'r afael â phryderon trwy'r sianelau a'r gweithdrefnau lleol priodol.</p>